प्रकृतिवदेव प्रत्यागत्याग्नये स्विष्टकृतेऽनुब्रूहीत्युक्त्वा जुह्वामेवोपस्तीर्य जुह्वामेव सर्वहविर्भ्योऽवदाय सगुणो यज्ञप्रैषः इति · तत्र मुख्यत्वात्पशुपुरोडाशस्य इतरेषां तदनुविधानेन तद्वशत्वात्पशुपुरोडाशधर्मेण स्विष्टकृद्यागे प्राप्तऽआह ·

तेषाꣳ स्विष्टकृद्भूयस्त्वात् ॥२४॥ तेषामाग्नेयादीनां पर्वहविषां धर्मेण स्विष्टकृद्यागो भवति प्रकृतिवज्जुह्वामवदाय सगुणो यज्ञप्रैष इत्यर्थः · कुतः भूयस्त्वात् पर्वहवींषि भूयांसि प्रधानानि च पशुपुरोडाश एको गुणभूतश्च यतः स पश्वङ्गम्[1] प्रतिषिद्धसमवाये भूयसां स्यात्सधर्मत्वमिति न्यायेन बहूनामनुग्रहो न्याय्य इति। पर्वहविषां प[शु]तन्त्रमित्युक्तत्वात्सर्वस्मिन्पाशुके प्राप्तऽआह ·

यथोक्तमविरुद्धम् ॥२५॥ यथ[द्]विरुद्धम् यच्चातुर्मास्यहविषां सम्बन्धि क्रियमाणं पशुना सह न विरुध्यते पशोर्विरुद्धं न भवति तद्यथोक्तम् यथा चातुर्मास्यानामुक्तं तथा भवति · तद्यथा ऽहतवस्त्रपरिधानम् त्रेधा बर्हिः प्राचीनप्रवणो देशः पुष्पितानां काशानां प्रस्तरः एवमादि पशुना न विरुध्यते पशोरविशेषविधानात् हविषां चानुग्रहः कृतो भवति । यच्च विरुध्यते नवप्रयाजादि तत्पाशुकमेवेति । केचिद्दक्षिणाद्रव्यमत्रोदाहरन्ति पशुर्वरोऽवदीयमानः प्रथमजो गौरेव देयः उभयानुग्रहाय वरुणप्रघासे धेनुरेव[2] महाहविषि ऋषभ एव शुनासीरीये सीराद्येवेति · पाशुकेऽन्ते पर्वदक्षिणा देयेति सम्प्रदायकारः · एतच्च न्यायसूत्रं[3] शाङ्खायनसूत्रेण विरुध्यते तत्र ह्युक्तम् (२४. १०. २२ २३) सौमिकैः समानदक्षिणानि सर्वपशूनि चातुर्मास्यपशुदक्षिणैः पाशुकानीति पशुदक्षिणा चातुर्मास्यदक्षिणा चोभयी देया इत्यर्थः ।

हृदयशूलान्ते वपनम् ॥२६॥ पर्वसंस्थासु यद्वपनमुक्तं वैकल्पिकम् तत्सपशुषु हृदयशूलान्ते कर्तव्यम् हृदयशूलसमिदाधानान्तऽइत्यर्थः । नियोगतो वपनं सपशुषु कर्तव्यमिति कर्कः · तदयुक्तम् कालपरत्वाद्वाक्यस्य अनेकगुणविधाने वाक्यभेदप्रसङ्गाच्च ।

वरुणप्रघासेषु वारुणः ॥२७॥ पशुर्भवति अष्टाकपालः पशुपुरोडाशः · तत्र वरुणाय जुष्टम् वरुणाय छागस्य वपां मेद इत्यादि वरुणाय पुरोडा-

१) ? °श्चायतः सपश्वंपां २. २) ? धिनुरेति २. ३) ? °ययूतं २.